

Possessiivisuffiksin apologia

Muutama vuosi sitten Suomen televisiossa esitettiin hollantilainen elokuva, jossa eräs henkilöistä, toimeton seurapiirirouva, joutui hermomaahduksen vuoksi parantolaan. Hänet näytettiin takomassa nyrkeillään lääkärin ovea ja huutamassa jotakin, joka oli tekstinauhassa suomennettu vaatimukseksi: *Minä tahdon minun pillerit!* Tämä lause särähtää korvissani, ei niinkään sen vuoksi että siitä puuttuu asianomainen possessiivisuffiksi, vaan siksi että se puuttuu väärässä seurassa. Tuolla tavoin puhuisi suomea puutteellisesti taitava mutta sanansa huolellisesti valitseva vierasmaalainen; vastaava suomalainen, pääkaupungin puhekielen mukainen ilmaus kuuluisi *Mä haluan mun pillerit!* Huolellinen yleiskieli taas vielä toistaiseksi sijoittaisi possessiivisuffiksin paikalleen äskeisessä lausumassa, mieluummin ilman persoonapronominin seuraa: *Tahdon pillerini!*

Suomen kielen tulevaisuutta on ennustettu kuten muutakin tulevaisuutta, ja yleinen mielipide tuntuu olevan, ettei possessiivisuffiksi kuulu kahdennenkymmenennenensimmäisen vuosisadan suomeen.¹ Profetia saattaa hyvinkin osua kohdalleen. Yleensä kielestä katoaa se mitä ei tarvita ja kehitys kulkee synteettisestä analyyttiseen. Mutta ehkä on paikallaan katsoa mitä menetetään.

Sellainen ilmaus kuin *minun kalani* tai *hänen kalansa* on tietysti redundanttinen: persoonapronomini ilmaisee tarpeellisen selvästi kenelle *kala* kuuluu. Erikoista on että kehitys on kulkenut kehässä. Ensinnä on asianomaisen substantiivin jälkeen sijoitettu persoonapronomini alkuperäisessä lyhyessä muodossa, sitten sen eteen on vahvennukseksi pantu persoonapronominin genetiivimuoto, joka on vähitellen anastanut ylivallan ja yksinoikeuden suhteen ilmaisemiseen. Kun suhde on ilmaistu kaksi kertaa, liika on tippunut pois. Possessiivisuffiksi on ollut taipuvainen katoamaan jo senkin vuoksi että se on helppo kadottaa, se kun sijaitsee sanassa viimeisenä, korkeintaan jonkin enklitin eli liitepartik-

¹ Karlsson 1975, 61—62.

kelin seuraamana. Sellaisissa kielissä joissa on possessiivinen deklinaatio eli joissa possessiivisuffiksi sijoittuu sijapäätteen edelle, mainitun aineksen asema on vakaa. Ilmankos Amerikassa unkarilaisyyntyinen suomen opiskelijani tiukkasi minulta, miksi suomessa sanotaan *jalassani*, kun paljon tarkoituksenmukaisempaa olisi ollut sanoa *jalkanissa* ja samalla säästyä astevaihtelun ansoilta.

Nimestä päätellen possessiivisuffiksit ilmaisevat omistusta. Tämä on kuitenkin asian yksinkertaistamista tai paremmin sanoen yksioikoistamista. Possessiivisuffiksi liittyessään nominiin viittaa johonkin toiseen nominiin tai käsitteeseen, joka on jonkinlaisessa suhteessa ensiksi mainittuun. Jos kyseessä on elollinen käsite, suhde on usein muttei suinkaan aina omistussuhde. Itse asiassa omistusta ilmaisee omistajasanan genetiivimuoto — possessiivisuffiksi vain identifioi, minkä persoonan alaisuuteen omistettava kuuluu. Jos genetiivimuotona on substantiivi, identifioiminen on tarpeetonta. Tässä yhteydessä on mielenkiintoista todeta, että monikon persoonapronominien genetiivimuodot käsitetään substantiiveiksi, jos kyseessä on konkreettinen yhteenkuuluvuussuhde: *meidän Liisa, teidän koulu, heidän auto*, mutta abstraktisanan määritteinä ne normaalikielessä esiintyvät pronomineina: *heidän käsityksensä*. Yksiselitteiset 1. ja 2. persoonan possessiivisuffiksit saattavat esiintyä itsenäisestikin omistussuhteen ilmaisijoina: *Hän otti vahingossa kirjasi; He lähtivät veneelläni*. Mahdollinen genetiivimuoto toimii emfaattisena elementtinä: *Hän otti vahingossa sinun kirjasi*. Toisin on 3. persoonan possessiivisuffiksin laita: se vaatii aina viitesanan tarkennukseksi. Tämä johtaa yhteen possessiivisuffiksin vielä välttämättömään esiintymäryhmään: se esiintyy yksinään, ilman genetiivin seuraa viittaamassa lauseen subjektiin tai passiivilauseen objektiin: *Oppilas unohti kirjansa; Kirja nostettiin paikalleen*. Hakulisen—Karlssonin lauseopista ovat seuraavat esimerkit: *Lähdetään, kun olet tehnyt läksysi; Joku ei taaskaan muistanut ottaa laukkuaan*.² Genetiivi on näissä ilmaisuissa mahdoton, koska ”omistajana” on subjekti — myös edellisessä esimerkissä, missä yksikön 2. persoona kätkeytyy verbin persoonamuotoon. Sen sijaan voinee sanoa slanginomaisesti: *Lähdetään, kun sä olet tehnyt sun läksyt*. Mutta jälkimmäistä esimerkkiä ei voisi muuttaa asuun *Joku ei taaskaan muistanut ottaa sen laukkua* — eipä edes muotoon *hänen laukkua* — syyllistymättä väärään informaatioon. Suomeen on syntymässä possessiivipronominien ryhmä, jonka muodot yksikössä kuuluvat *mun, sun ja sen*, mutta vain kaksi ensiksi mainittua ovat käyttökelpoisia kaikissa tilanteissa.

² Hakulinen—Karlsson 1979, 367.

Possessiivisuffiksien häviäminen ei silti välttämättä järkytä suomen kielen systeemiä. Itse asiassa voimme kaavailla, miltä kieleemme näyttää noista lisistä vapautuneena. Mallina ovat muut itämerensuomalaiset kielet, ennen kaikkea viro, joka pystyy tuomaan julki kaiken sen minkä suomi ja karjalakin, vaikka onkin kadottanut yhden ilmaisukategorian. Seuraavassa esitän lauseita, joissa possessiivisuffiksilla vielä on tärkeä funktio, käyttäen vertailukohteenä vironkielisiä käännöksiä, jotka lehtori Jüri Valge ystävällisesti on minulle laatinut.

A. Isä myi talonsa.	Isa müüs oma maja.
Isä myi oman talonsa.	
Isä myi hänen talonsa.	Isa müüs tema maja.
Isä myi hänen oman talonsa.	Isa müüs tema (oma) maja.
Mielestään hän oli hyvinkin viisas.	Oma meelest ta oli vägagi tark.
Pituiseni mies näkyy muiden ylitse.	Minu pikkune mees paistab üle teiste.
B. Pekka sanoi tulevansa.	Pekka ütles enda tulevat.
Pekka sanoi hänen tulevan.	Pekka ütles tema tulevat.
Kääntyessäni tien mutkasta ajojin ojaan.	Pöördudes tee kurvist sõitsin kraavi.
Kääntyessään tien mutkasta auto ajoi ojaan.	Pöördudes tee kurvist auto sõitis kraavi.
Kääntyessäni tien mutkasta auto ajoi ojaan.	Minu pöördudes tee kurvist auto sõitis kraavi.
Hänen kääntyessään tien mutkasta auto ajoi ojaan.	Tema pöördudes tee kurvist auto sõitis kraavi.
Tietämättäni olin syyllistynyt rikokseen.	Ise (oma) (enda) teadmata olin jäänud süüdi kuriteos.
Ymmärtämättäni (ymmärtämättömyyttäni) olin antanut vääriä tietoja.	Teadmatusest olin andnud vale-sid teateid.
Hän tuli liian myöhään osallistukseen kilpailuun.	Võitlustel osalemiseks tuli ta liiga hilja.
Älä ole olevinasi niin kuin et tietäisi puhuneesi palturia.	Ära tee nagu, nagu sa ei teaks olevat ajanud loba.
C. Asialla on valo- ja varjopuolensa.	Asjal on (omad) plussid ja miinused.
Kaikilla on oikeus sanoa mieliteensä asiasta.	Kõigil on õigus öelda oma arvamus asjast.

A-ryhmän esimerkit valaisevat possessiivista suhdetta. Suomessa possessiivisuffiksi toteaa omistajaksi lauseen subjektin, genetiivi taas jonkun ulkopuolisen. Pelkkä pronominin genetiivi aiheuttaisi sekaannusta *Isä myi sen/hänen talon*. Murteissa on tosin viitteitä siitä, että *hänen* saattaisi kehittyä nimenomaan subjektiin viittaavaksi possessiivipronominiksi.³ (Vrt. vastaavan muodon muuttumiseen virossa refleksiiviseksi: *enese*.) Possessiivipronominina virossa esiintyy *oma*, jota tietysti voisi sovitella suomenkielisiinkin ilmauksiin. *Isä myi oman talon* tai *Isä myi hänen oman talon* sisältää kuitenkin lisämerkityksen: se vihjaa että myytävänä oli myös vieraita taloja. Suomen kielioipit ovat kovin hämäriä *oma*-sanana luokittelussa. Useimmiten sanotaan vain että *oma*-sana voidaan sijoittaa possessiivisuffiksia vahvistamaan.⁴ Jotkut sanovat sitä adjektiiviksi; Nykysuomen sanakirja toteaa, että sanalla on pronominaalisia vivahteita. Viron kielessä *oma* luokitellaan ensisijaisesti possessiivipronominiksi, vaikka todetaan että sillä on kolme muutakin funktiota: se esiintyy adverbina, adjektiivina ja substantiivina.⁵ Juuri se seikka että *oma* asettuu suomen kielessä selvään vastakohtasuhteseen — *vieras, jonkun toisen* — korostaa sen adjektiivisuutta. Jos suomessa *oma* vakiintuisi ilmauksen subjektiin viittaavaksi possessiivipronominiksi, kielestä katoaisi hienovarainen distinktio. Viron *Tean seda omast käest* kääntyy suomeksi sekä *Tiedän sen omasta kokemuksesta* että *Tiedän sen kokemuksestani* ja vielä *Tiedän sen omasta kokemuksestani*.

Esimerkkeinä tapauksista, joissa substantiiviin liittynyt possessiivisuffiksi ei ilmaise omistusta vaan sitoo nominin toiseen nominiin, ovat monet fraasiutuneet sanonnat, esim. *Mielestään hän oli hyvinkin viisas*. Viron kielen mukainen variantti *Omasta mielestä hän oli hyvinkin viisas* kuulostaa hyväksyttävältä niin kauan kuin liikutaan kolmannen persoonan alueella, mutta muihin persooniin sovelletuttuna se tuntuu oudolta: *Omasta mielestä suoriuduin hyvin*. Periaatteessa aivan toisenlaisia ovat ne adverbistuneet fraasit, joissa possessiivisuffiksi ei viittaa mihinkään. Tällöin muoto on kiteytynyt kolmanteen persoonaan: *Vanhastaan, entuudestaan tiesin hänet pystyväksi henkilöksi* — kyseessä on lauseeseen irrallisena liittyvä lisäinformaatio. Joissain tapauksissa suomen possessiivisuffiksi liittyy adjektiiviin, jolloin ei missään tapauksessa voida puhua omistuksesta vaan merkitsemisestä: *Pituiseni/hänen pituisensa mies näkyy muiden ylitse*; virossa on aina käytettävä genetiivi-

³ Kallio 1978, 69–71.

⁴ Esim. Penttilä 1957, 124.

⁵ Valgma—Rommel 1968, 108.

ilmaisua, koska tässä tapauksessa ei voi syntyä viitesuhdetta lauseen subjektiin. Virossa possessiivipronomini ja genetiivimuoto asettuvat komplementaariseen distribuutioon, mutta suomeen viron malli ei sovellu, koska suomen *oma* on adjektiivi eikä pronomini.

Toinen possessiivisuffiksien erikoisfunktio ilmenee B-ryhmän esimerkeistä, joissa kyseinen aines liittyy nominaalirakenteisiin. Verbin nominaalimuoto eli infiniittimuoto noudattaa finiittimuodon mallia. Finiittimuodon koostumuksena on verbin vartalo, tempustunnus ja persoonapäätte: *tul-i-n*, infiniittimuodon verbin vartalo, deverbaalinen muuntajasuffiksi, joka tekee verbistä nominin, eli siis infiniittimuodon tunnus, mahdollinen sijapäätte ja mahdollinen possessiivisuffiksi. Siis *tule-va-ni* tai *tul-le-ssa-ni* ovat rakenteeltaan periaatteessa samanlaisia kuin äsken mainittu *tul-i-n*. Infiniittimuoto ilmaisee aikaa siinä kuin finiittimuotokin, mutta kun tempukset viittaavat absoluuttiseen aikaan, menneeseen tai menemättömään, infiniittimuotojen ilmaiseva aika on relatiivista, aikaisempaa tai samanaikaista tai toiselta kannalta katsottuna päättynyttä tai päättymätöntä. Yhteistä kummallekin tyyppille on vielä, että aika liitetään persoonaan: finiittimuodoissa persoonapäätteiden, infiniittimuodoissa possessiivisuffiksien avulla — nehan ovat muuten samaa alkuperää, persoonapronomineista lähtöisin. Tämän kyseessä olevan funktion kannalta possessiivisuffiksi on nimityksenä nurinkurinen, pitäisi puhua persoonatunnuksista tai persoonasuffikseista, nimityksiä joita viime vuosisadan suomalais-ugrilaisten kielten tutkijat käyttivätkin.⁶

Infiniittimuotoihin pohjautuvissa rakenteissa persoonatunnusten esiintyminen on tarkkojen sääntöjen alaista ja riippuu rakenteen eli upotteen suhteesta matriisilauseeseen. Tämä ilmenee ensimmäisestä esimerkkiparista: *Pekka sanoi tulevansa*; *Pekka sanoi hänen tulevan*. Kun referatiivisella lauseenvastikkeella ja matriisilauseella on sama tekijä, nominaalimuotoon liitetään subjektiin viittaava persoonatunnus, mutta kun tekijät eriävät, lauseenvastikkeen subjektipersoona on genetiivimuotoinen. *Pekka sanoi hänen tulevan* ei viittaa Pekkaan itseensä vaan johonkin ulkopuoliseen. Tässä siis possessiivisuffiksia ei voi korvata persoonapronominin genetiivillä. Vastaavat vironkieliset ilmaukset *Pekka ütles enda tulevat* ja *Pekka ütles tema tulevat*, ovat hyvin paperinmakuisia, ja niiden sijasta käytettäisiinkin normaalisti sivulausetta *Pekka ütles et ta tuleb*, mutta siitä ei käykään ilmi, tuleeko Pekka itse vai joku muu. Suomessa sivulauseeseenkin olisi tarjolla distinktio, tosin eräisiin murteisiin rajoittunut, johon edellä jo tuli viitatuksi: *Pekka sa-*

⁶ Saksankielinen termi kuuluu *Personalsuffix*. Esim. Ahlqvist 1861, 32.

noi että hän tulee (Pekka itse, vrt. *enda*) ja *Pekka sanoi että se tulee* (joku muu). Jos ryhtyisi ennustelemaan kielen kehitystä, sanoisi kyllä että jälkimmäinen tapaus: *Pekka sanoi että se tulee* on vakiintumassa kumpaankin tehtävään, kuten virossa. Toisin sanoen, possessiivisuffiksin tarjoama distinktio hylätään, mutta murteiden distinktiota ei käytetä hyväksi.⁷

Temporaalirakenteen subjektiosan ja matriisilauseen subjektin välisestä suhteista on monta variaatiota, joissa persoonatunnuksella on tärkeä osuus: *Kääntyessään tien mutkasta auto ajoi ojaan / Kääntyessäni tien mutkasta ajoin ojaan* (yhteinen subjekti) tai *Kääntyessäni tien mutkasta auto ajoi ojaan / Auton kääntyessä tien mutkasta ajoin ojaan / Hänen kääntyessään tien mutkasta auto ajoi ojaan* (eri subjektit, eri tilanteisiin sovellettuina). Lopputulokseksi jää, että erillinen rakenteen genetiivisubjekti on välttämätön silloin kun kyseessä on 3. persoonassa eivätkä rakenteen ja matriisilauseen subjektit osu yksiin. Vastavat vironkieliset ilmaukset sisältävät vähemmän variaatioita: *Pöördudes tee kurvist auto sõitis kraavi / Pöördudes tee kurvist ma sõitsin kraavi* (yhteinen subjekti) ja *Minu pöördudes tee kurvist auto sõitis kraavi / Auto pöördudes tee kurvist ma sõitsin kraavi / Tema pöördudes tee kurvist auto sõitis kraavi* (eri subjektit). Mahdollisuuksia on kaksi: jos rakenteella ja matriisilauseella on yhteinen subjekti, sitä ei rakenteen osalta ilmaista, mutta jos subjektit eriyvät, rakenteen subjektin ilmaisee asianomaisen sanan genetiivimuoto. Jälkimmäisen tapauksen osalta suomen käytäntö on vastaavanlainen, poikkeuksen tekevät vain persoonapronominien genetiivimuodot. *Meidän/teidän/heidän kääntyessä tien mutkasta* kuulostaisi silti suhteellisen luontevalta — mallina sellaiset tapaukset kuin *meidän Musti, teidän Liisa, heidän talo*. Sen sijaan *Minun/sinun kääntyessä tien mutkasta tuli vastaan auto* tuntuu ainakin toistaiseksi oudolta. Yksikön kolmannen persoonan yhteydessä paljas nominaalimuoto olisi motivoitavissa sikäli ettei verbin kolmannen persoonan finiittimuodoissakaan itse asiassa esiinny persoonatunusta eli -päätettä, ainoastaan tempuksen tunnus. Kuitenkin pelkkä *kääntyessä* edustaa suomessa kielenmukaista käytäntöä vain silloin kun matriisilauseessa esiintyy epämääräinen, erillissubjektiton yksikön 3. persoona: *Kääntyessä tien mutkasta voi ajaa ojaan*.⁸

Suomen kielessäkin on tapauksia, jolloin persoonan suhteen tunnusmerkitön nominaalimuoto käy kaikkiin persooniin: se viittaa mihin tahansa tai ei mihinkään. Tällainen on ensi sijassa 3. infinitiivin abessiivi,

⁷ Kallio 1978, 73.

⁸ Vrt. Löflund 1980, 77–79.

joka on muutenkin viitesuhteiltaan hyvin väljä: se voi olla sekä aktiivinen että passiivinen, edustaa toisinaan samanaikaista, toisinaan aikaisempaa prosessia ja siis viitata kaikkiin persooniin, niin määräisiin kuin epämääräisiinkin: *Kääntymättäkin tiesin jonkun seisovan takanani; Puhumatta paras; Vieraat saapuivat kutsumatta ja koputtamatta.* Kuitenkin persoona on pantava ilmi esimerkkitapauksissamme: *Tietämättäni olin syyllistynyt rikokseen / Tietämättäni hän oli syyllistynyt rikokseen* tai *Ymmärtämättäni olin tullut antaneeksi väriä tietoja*, viimeksi mainitussa tapauksessa abessiivin voisi korvata karitiivijohdoksen partitiivi: *Ymmärtämättömyyttäni olin tullut antaneeksi väriä tietoja*, mutta persoonatunnus on siinäkin välttämätön. Viroksi sanottaisiin *Ise/oma/enda teadmata olin jäänut süüdi kuriteos* ja *Teadmatusest olin andanud valesid teateid*, joten jonkinlainen possessiivi-ilmaus on edellisessä tapauksessa virossakin tarpeellinen, mutta jälkimmäisessä ei nominaalimuoto tule virossa kyseeseen. Suomessa persoonatunnuksen esiintymiseen on ilmeinen syy: *tietämättä* ja *ymmärtämättä* voitaisiin tulkita viitesuhteiltaan passiivisiksi ja siten ajautua väärinkäsityksiin.

Eräissä nominaalimuodoissa persoonatunnus on välttämätön, kuten 1. infinitiivin translatiivissa: *Hän tuli liian myöhään osallistuakseen kilpailuun.* Asia voitaisiin tietysti ilmaista sivulauseen avulla tai turvautumalla deverbaaliseen nominiin, kuten vironkielinen käännös osoittaa: *Võitlustel osalemiseks tuli ta liiga hilja.* Ns. kvasirakenne ei myöskään saata esiintyä ilman persoonasuffiksia: *Älä ole olevinasi niin kuin et tietäisi puhuneesi palturia.* Kvasirakennetta ei voi korvata lauseella paitsi hyvin monimutkaisin sanakääntein viron mallin mukaan: *Älä käyttäydy siten kuin et tietäisi puhuneesi palturia.* Infiniittimuotoon liittyvä persoonatunnus = possessiivisuffiksi on osoittanut elinkelpoisuutensa nimenomaan sellaisissa tapauksissa, joissa rakennetta ei voi korvata sivulauseella. Määräasemissa se on saanut syntaktisen funktion, ja sen voikin ennustaa säilyvän nominaalimuotojen yhteydessä kauemmin kuin substantiivin jälkiliitteenä, redundanttiseksi ainekseksi leimautuneena.

Vielä kolmas possessiivisuffiksin tehtäväalue kannattaa ottaa puheeksi. Sitä kuvaavat edellä C-ryhmän esimerkit. Miksi sanomme mieluummin *Alkoholilla oli osuutensa onnettomuuteen* kuin *osuus onnettomuuten* tai *Kaikilla on oikeus sanoa mielipiteensä asiasta* kuin *mielipide asiasta* ja ehdottomasti *Jokainen tietää paikkansa* — *tietää paikan* olisi tässä yhteydessä mahdoton. Virossa vastaavissa tapauksissa on possessiivipronomini. Possessiivisuffiksiin liittyy eräänlainen määräisyyden vivahde, käyttö joka on tuttu monista etäsukukielistä ja heijastuu monien vieraiden kielten possessiivipronominien esiintymiin. Niinpä Amerikan keskilännessä saattaa postitoimistoa etsiessään kuulla ys-

tävällisen neuvon: *To the right you have your department store, to the left you have your bank and just in front is your Post Office!* Suomessa possessiivisuffiksinen muoto on usein lievempi, ystävällisempi, osallistuvampi kuin paljas nomini: *Paras pitää asia omana tietonaan; Kaikella on aikansa; Asialla on valo- ja varjopuolensa.*

Possessiivisuffiksin kolme vaikutusaluetta voidaan kiteyttää seuraavasti:

A. Nomineihin liittyessään possessiivisuffiksi ilmaisee kahden käsitteen yhteenkuuluvuutta.

B. Nominaalirakenteissa possessiivisuffiksi toimii persoonatunnuksena, joka verbien infiniittimuodoissa vastaa finiittimuotojen persoonapäätettä.

C. Kielen subsysteemin osana possessiivisuffiksi toimii määräisyyden, tuttuuden tai osallisuuden merkinä ja sellaisena kuuluu kielen hienosäätöön.

Viimeksi mainittua, hiukan hankalasti määriteltävää funktiota lukuun ottamatta possessiivisuffiksi on joko jätettävissä syrjään tai erilaisin keinoin korvattavissa. Se edustaa uhanalaista kielellistä ainesta, jonka suojelemiseksi tuskin ryhdytään tehokkaisiin toimiin. Paremminkin kielenkäytön laatua kuin sen tasoa kuvastavana possessiivisuffiksi on uppoamassa siihen valtavirtaan, joka johtaa sujuvasta ja kiinteästä mutta toisinaan vaikeaselkoisesta synteettisyydestä töksähtävään analyttisyyteen.

KIRJALLISUUS

AHLQVIST, AUGUST 1861: *Versuch einer Mokscha-Mordwinischen Grammatik nebst Texten und Wörterverzeichnis*. St. Petersburg.

HAKULINEN, AULI — KARLSSON, FRED 1979: *Nykysuomen lauseoppia*. Jyväskylä.

KALLIO, JUSSI 1978: Kolmannen persoonan dilemmat. *Sananjalka* 20. Turku.

KARLSSON, FRED 1975: Suomen kielen tulevaisuus. *Sananjalka* 17. Turku.

LÖFLUND, JUHANI 1980: Passiivin ja aktiivin II infiniitin inessiivin vaihtelu temporaalissa lauseenvastikkeessa. *Kielitieteen päivät Tampereella 23.—24. 2. 1979*. Folia Fennistica & Linguistica. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 3.

Nykysuomen sanakirja. Porvoo 1951—1961.

PENTTILÄ, AARNI 1957: *Suomen kielioppi*. Porvoo 1957.

VALGMA, J. — REMMEL, N. 1968: *Eesti keele grammatika*. Tallinn.

EEVA KANGASMAA-MINN: *An apologia for the possessive suffix*

In predictions about the future development of the Finnish language it is generally agreed that the possessive suffixes are doomed to disappear in the next century. The category of the possessive suffixes is a characteristic of the Uralic languages. The Ugric languages have a possessive declination, i.e. the possessive suffixes have their place right after the stem, and are followed by the case suffixes; in the Permic and Volga-Finnic languages, the order of the elements varies according to case and person, whereas in Lappic and in the Balto-Finnic group the possessive suffixes may be called enclitics, because they take the last position in a polymorphemic word. In languages like Estonian and Vepsian, where vowels tend to disappear in a word-final position, the enclitic elements tend to vanish. On the other hand, in most of the Finnish dialects, as well as in Karelian and Lappish, the final vowels have been preserved.

There are, however, syntactic reasons for omitting the possessive suffix. When added to a noun, the possessive suffixes may or may not be preceded by the genitive form of a personal pronoun — possessive suffixes do not appear in a noun preceded by the genitive of a substantive. Because of redundancy, the possessive suffix is omitted after the genitive of a personal pronoun in colloquial speech in the Helsinki region. Historically, the development has been circular: *Kirja + ni* 'book-mine' became *Minun kirjani* 'my book-mine' and later on *Minun kirja* 'my book'. In standard speech, possessive suffixes are obligatory when pointing to personal pronouns. It is possible to form an idea of what the Finnish language would be like without possessive suffixes by comparing some Finnish utterances to their Estonian counterparts.

In present-day Finnish, the functions of the possessive suffixes fall into three groups:

A. Possessive suffixes are added to a noun in order to refer to another noun. When referring to the subject or to the object of an utterance, the possessive suffix alone is the carrier of the necessary information, otherwise it must be preceded by a pronoun in the genitive, unless it represents the unambiguous 1. and 2. persons. *Isä myi talonsa* 'Father sold his house' indicates that the house father sold was his own, whereas *Isä myi hänen talonsa* means that father sold somebody else's house. *Isä myi (minun) taloni* 'Father sold my house' might have the genitive of the personal pronoun, but only for emphatic reasons, but a noun owned by an outsider never occurs with a possessive suffix: *Isä myi äidin talon* 'Father sold mothers's house.' The Estonian language recognises the special position of possession concerning the subject of the utterance by using the possessive pronoun *oma* which may refer to any of the persons: *Isa müüs oma maja*. Otherwise the owner is always expressed with the genitive: *Isa müüs tema/minu maja*. In Finnish *oma* is not a possessive pronoun but an adjective, occurring as a contrast to *vieras* 'somebody else's'. If *oma* were adapted to possessive use, one distinction would be lost in the Finnish language, i.e. the difference between *Isä myi talonsa* 'Father sold his house' and *Isä myi oman talonsa* 'Father sold his own house.'

B. Another function of the possessive suffixes is apparent in the use of contracted sentences. These are based on verbal nouns, i.e. deverbal noun derivatives occurring in the function of a noun but taking adverbial modifiers and being accompanied by an agent. In principle these verbal nouns may be compared to the finite verb forms, a case ending and/or a verbal noun marker corresponding to the mode-tense markers in the finite verb forms and the possessive suffix to the personal ending: *tul-i-n* 'I came' and *tul-le-ssa-ni* 'while I was coming'. The actor of the nominal form is often expressed with a genitive form, alternating with the possessive suffix according to the rules explained in the previous paragraph. The variations depend on the relations between the contracted sentence and the matrix sentence and on the persons involved. Thus the 1st and 2nd person actors are always unambiguous and may be indicated with the possessive suffix only, whereas in case of the 3rd person the genitive of the noun — and even of the personal pronoun — must be present in the embedding if it differs from the actor of the matrix sentence. As we have seen, in Estonian there are only two possibilities. When the contracted sentence and the matrix sentence have the same actor, the actor is not expressed

in the embedding — if they have separate actors, the actor of the embedding is in the genitive. Even in Finnish there are certain constructions in which the person is not expressed and the relations between the embedding and the matrix sentence are open to varied interpretations: *Tulin ilmoittamatta* 'I arrived unannounced' — either I have not announced my arrival or others have neglected to do so. In some cases the ambiguity can be removed with the help of the possessive suffix: *Tein sen tietämättä/tietämättäni* 'I did it without anybody knowing/without being aware of it myself.' When added to the verbal noun, the possessive suffix might be called the person marker or the personal suffix — designations much more suitable to the category we are dealing with than a mere indication of possessive use. In these connections the suffixes have nothing to do with possession — note the absence of the possessive pronoun *oma* in the Estonian counterparts. It might be predicted that the personal suffixes will survive in contracted sentences, especially those which cannot be replaced by subordinate clauses.

C. The third function of the personal suffixes appears in substandard speech. It is a determinative element, and the same time it serves as a modification of the message. It is in a way more considerate to remark *Asialla on valo- ja varjopuolensa* 'The matter has its good and bad sides' than just *Asialla on valo- ja varjopuolet* (without the personal suffix) 'The matter has good and bad sides.' A parallelism can be found in the use of the possessive pronouns in many languages, e.g. in the American Midwest a stranger might be guided to the Post Office as follows: *To the right you have your department store, to the left you have your bank and just in front is your Post Office!*